

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně JUDr. Lenky Kaniové a soudců JUDr. Marie Žiškové a JUDr. Zdeňka Kühna v právní věci žalobce JUDr. J. Š., proti žalovanému **Finančnímu ředitelství pro hlavní město Prahu**, se sídlem Štěpánská 28, 110 00 Praha 1, o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 24. 3. 2006, č. j. FŘ - 3820/14/06, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 12. 2. 2008, č. j. 6 Ca 128/2006 - 26,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II. Žalobce **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.
- III. Žalovanému **s e n e p ř i z n á v á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

Rozhodnutím ze dne 24. 3. 2006, č. j. FŘ - 3820/14/06, žalovaný zamítl odvolání žalobce proti platebnímu výměru vydanému Finančním úřadem pro Prahu 6 dne 20. 9. 2005, pod č. j. 233016/05/006962/7244, kterým byla žalobci vyměřena daň z převodu nemovitostí ve věci rozhodnutí Katastrálního úřadu Praha-město ze dne 29. 9. 2003, č. j. V - 25741/2003, ve výši 580 000 Kč.

Žalobu, kterou žalobce brojil proti uvedenému rozhodnutí žalovaného Městský soud v Praze zamítl rozsudkem ze dne 12. 2. 2008. V odůvodnění zejména konstatoval, že při stanovení daně byla správně použita 5 % sazba ze základu daně, stanovená § 15 zákona č. 357/1992 Sb., o dani dědické, dani darovací a dani z převodu nemovitostí, ve

znění účinném ke dni převodu vlastnického práva k předmětné nemovitosti, tedy ke dni 30. 6. 2003. Sazba daně z převodu nemovitostí ve výši 3 % byla stanovena až s účinností od 1. 1. 2004, a to novelou zákona č. 357/1992 Sb., provedenou zákonem č. 420/2003 Sb., kterým se mění zákon č. 357/1992 Sb., o dani dědické, dani darovací a dani z převodu nemovitostí, ve znění pozdějších předpisů, a související zákony. Skutečnosti rozhodné pro stanovení daně se musí řídit úpravou účinnou v době, kdy k takovým skutečnostem došlo, nikoli právní úpravou účinnou až posléze, v době vydání platebního výměru. Opačný postup by vedl k absenci právní jistoty na straně poplatníků daně a dále by byla založena nerovnost mezi subjekty, kteří jednali za zcela shodných podmínek. Dále soud odkázal na článek II. větu první zákona č. 420/2003 Sb., přechodné ustanovení k účinnosti dosavadní právní úpravy.

Proti tomuto rozsudku podal žalobce (dále též „stěžovatel“) včas kasační stížnost. Uvedl, že platební výměr ze dne 20. 9. 2005 (doručený dne 23. 9. 2005) byl vydán v rozporu se současně platným zákonem č. 420/2003, účinným od 1. 1. 2004 a stanovícím daňovou sazbu pouze ve výši 3 %. Tehdy již neplatný zákon č. 357/1992 Sb., který byl správními orgány aplikován jakožto právní úprava platná v době uzavření smlouvy, pozbyl účinnosti dnem 31. 12. 2003. Dále odkázal na čl. 4 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, jenž nepochybně deklaruje ukládání povinnosti občanovi jen na základě platného zákona. V oblasti trestněprávní se skutek vždy posuzuje dle právní úpravy platné v době spáchání skutku. Dosud nevykonaný pravomocný rozsudek však nelze vykonat v době, kdy již je současná úprava odlišná, resp. jej lze vykonat pouze dle současně platné právní úpravy, byť obnovou řízení. Obdobně, pokud by od 1. 1. 2004 byla povinnost platit daň z převodu nemovitosti vůbec zrušena, byl by vydaný platební výměr zjevně protiprávní a byl by aktem neplatným. Způsobem argumentace obsaženým v napadených rozhodnutích by bylo možné „obejít“ a *de facto* „zneplatnit“ i další současně platné právní normy. Článek 4 odst. 1 Listiny takové alternativy nepřipouští a dopadá především na akty orgánů státní správy, kterými se stanoví sankcionovaná povinnost občana České republiky. Ze shora uvedených důvodů proto navrhl, aby Nejvyšší správní soud napadený rozsudek Městského soudu v Praze zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Žalovaný ve vyjádření ke kasační stížnosti uvedl, že napadenými rozhodnutími nebyl žalobce zkrácen na svých hmotných ani procesních právech, a to ani na těch, která mu jsou zaručena Listinou. Navrhl zamítnutí kasační stížnosti.

Kasační stížnost není důvodná.

V daném případě je předmětem žalobcovy kasační stížnosti právní otázka použití nové právní úpravy (novely zákona č. 357/1992 Sb., provedené s účinností od 1. 1. 2004 zákonem č. 420/2003 Sb.) na právní vztahy vzniklé před nabytím její účinnosti (podle § 57 odst. 2 daňového řádu vzniká daňová povinnost okamžikem, kdy nastaly skutečnosti zakládající daňovou povinnost podle tohoto zákona nebo zvláštních předpisů; v souzené věci byl předmětem zdanění úplatný převod vlastnictví k nemovitostem a okamžikem vzniku hmotněprávního daňového vztahu byl moment, kdy nastaly právní účinky vkladu práva do katastru nemovitostí, tedy den 30. 6. 2003), čili otázka zpětné účinnosti (retroaktivity) právních norem.

Při jejím posouzení se Nejvyšší správní soud ztotožnil se zcela přiléhavým odůvodněním městského soudu, k němuž pouze dodává následující.

K základním principům vymezujícím kategorii právního státu, kterým je i Česká republika (srov. čl. 1 Ústavy České republiky), patří princip ochrany důvěry občanů v právo a s tím související princip zákazu zpětné účinnosti právních norem. Přestože zákaz retroaktivity právních norem je v čl. 40 odst. 6 Listiny výslovně upraven jen pro oblast trestního práva, je nutno z čl. 1 Ústavy dovodit působení tohoto zákazu i pro další odvětví práva (k pojmu retroaktivity srov. nálezy Ústavního soudu ze dne 4. 2. 1997, sp. zn. Pl. ÚS 21/96, č. 63/1997 Sb., ze dne 12. 3. 2002, sp. zn. Pl. ÚS 33/01, č. 145/2002 Sb., či ze dne 13. 6. 2002, sp. zn. III. ÚS 611/01, <http://nalus.usoud.cz>). Akcent kladený na zákaz zpětné účinnosti právních norem jako na jeden ze základních prvků právního státu pramení z požadavku právní jistoty. Zákaz retroaktivity spočívá v tom, že podle současné právní normy zásadně není možné posoudit lidské chování, právní skutečnosti či právní vztahy, jež se uskutečnily dříve, než právní norma nabyla účinnosti. Zákaz zpětné účinnosti právních norem vychází z principu, podle něhož každý musí mít možnost vědět, které jednání je zakázané, aby mohl být za porušení zákazu volán k odpovědnosti. Tento zákaz souvisí i s funkcí právních norem, které svým adresátům ukládají, jak se mají chovat po jejich účinnosti, a proto zásadně platí jen do budoucna.

V případech časového střetu staré a nové právní normy pak obecně platí, že od účinnosti nové právní normy se i právní vztahy, vzniklé podle zrušené právní normy, řídí právní normou novou (tzv. nepravá retroaktivita, která ve skutečnosti zpětnou účinností zákona není). Naproti tomu vznik právních vztahů, existujících před nabytím účinnosti nové právní normy, právní nároky, které z těchto vztahů vznikly, jakož i vykonané právní úkony, se řídí zrušenou právní normou (důsledkem opačné interpretace střetu právních norem by byla právě tzv. pravá retroaktivita). Aplikuje se tedy princip ochrany minulých právních skutečností, zejména právních konání, což znamená, že hmotněprávní pravidla jsou v zásadě nepoužitelná na právní vztahy založené a existující před jejich vstupem v účinnost s tím, že procesní pravidla jsou považována za použitelná na všechna řízení zahájená po jejich vstupu v účinnost (k zásadě nepravé retroaktivity procesních norem srov. např. nálezy Ústavního soudu ze dne 13. 4. 2005, sp. zn. I. ÚS 574/03, <http://nalus.usoud.cz>).

U retroaktivity právě tak platí zásada obecné nepřípustnosti, ze které existují striktně omezené výjimky přípustnosti, u retroaktivity nepravé platí naopak zásada obecné přípustnosti, ze které existují výjimky její nepřípustnosti.

Na danou věc však nelze uplatnit žádnou z přípustných výjimek z obecného zákazu pravé retroaktivity (vedle výše uvedených nálezů Ústavního soudu srov. též např. nálezy ze dne 4. 2. 1997, sp. zn. II. ÚS 303/95, <http://nalus.usoud.cz>). Výjimka, zakotvená v čl. 40 odst. 6 větě druhé Listiny, se vztahuje pouze k oblasti trestání (srov. též č. 91/2004, č. 461/2005 Sb. NSS), do níž daňové právo, jehož předmětem jsou společenské vztahy vznikající v procesu tvorby veřejných finančních zdrojů, vzhledem ke svému nesankčnímu charakteru nespadá. Zákon (zde č. 420/2003 Sb.) pak své zpětné působení nestanoví. Naopak, jeho přechodné ustanovení (čl. II) výslovně přikazuje použití dosavadních právních předpisů na právní vztahy vzniklé před nabytím jeho účinnosti.

Žalobce ve svých podáních trval na zpětné účinnosti ustanovení novelizujících k 1. 1. 2004 zákon č. 357/1992 Sb., z výše uvedeného však plyne, že aplikovat § 15 zákona č. 357/1992 Sb., ve znění zákona č. 420/2003 Sb., beze zbytku také na právní vztahy vzniklé před 1. 1. 2004 nelze, neboť ohledně práv či povinností zasahujících do hmotněprávní sféry daňového subjektu jsou daňové orgány vázány právními předpisy platnými v době vzniku daňové povinnosti. Případné otázky procesní, tedy např. skutečnost, že daň byla vyměřena až po nabytí účinnosti novely, nemohou mít na posouzení vztahu hmotněprávního vliv.

Námitku poukazující na porušení čl. 4 odst. 1 Listiny ani argumentaci spočívající v porovnání s trestněprávní úpravou žalobce v řízení před městským soudem včas neuplatnil, ač tak učinit mohl, jako takové jsou proto nepřipustné podle § 104 odst. 4 s. ř. s. Z výše uvedeného je však patrné, že i v případě jejich přípustnosti by tyto stížní body nebyly důvodné.

Nejvyšší správní soud tedy shledal námitky žalobce nedůvodnými. Jelikož v řízení nevyšly najevo ani žádné vady, k nimž musí kasační soud přihlížet z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 s. ř. s.), zamítl kasační stížnost jako nedůvodnou (§ 110 odst. 1 věta druhá s. ř. s.).

O náhradě nákladů řízení bylo rozhodnuto podle § 60 odst. 1 za použití § 120 s. ř. s. Žalobce nemá právo na náhradu nákladů řízení, neboť ve věci neměl úspěch; žalovanému správnímu orgánu, kterému by jinak jakožto úspěšnému účastníku řízení právo na náhradu nákladu řízení příslušelo, náklady řízení nevznikly.

P o u č e n í : Proti tomuto rozhodnutí **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 18. června 2008

JUDr. Lenka Kaniová
předsedkyně
senátu